

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
UNIVERSITETI "ALEKSANDËR XHUVANI"
FAKULTETI I SHKENCAVE HUMANË
ELBASAN

Departamenti letërsi dhe gazetari
në bashkëpunim me
Departamentin e gjuhësisë

organizojnë
më 4-5 qershor 2014

Konferencën shkencore ndërkombëtare

Letërsia dhe kultura arbëreshe

Jeronim de Rada
në 200-vjetorin e lindjes

Elbasan, 2014

PROGRAMI

E mërkurë, 4 qershor, ora 15:30

GODINA QENDRORE E UNIVERSITETIT / Regjistrimi i pjesëmarrësve

Ora 16:00 / GODINA QENDRORE E UNIVERSITETIT / SALLA 107

- 1.Fjala e mirëseardhjes nga prof.as.dr. Elvira Lumi
- 2.Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Liman Varoshi, Rektor i Universitetit të Elbasanit "A. Xhuvani"
- 3.Fjalë përshëndetëse nga prof. as. Mirela Kumbaro-Furxhi, ministër i Kulturës
- 4.Fjalë përshëndetëse nga akademik Francesco Altimari
- 5.Fjalë përshëndetëse nga akademik Floresha Dado

Ora 16.30

Seanca Plenare: JERONIM DE RADA - NJË FIGURË QË PRET TË RINJIHET
Drejtajnë seancën: Ymer Çiraku, Elvira Lumi, Matteo Mandalà

1. **Elvira Lumi**, *Identiteti kombëtar shqiptar dhe romantizmi në veprën e Jeronim de Radës*
2. **Francesco Altimari**, *Arbëri i imazhinuar "hë gjeografisë poetike të Jeronim de Radës*
3. **Floresha Dado**, *De Rada i shekujve të 19-të, 20-të, 21-të... Metodologji të interpretimit*
4. **Klara Kodra**, *Originaliteti i romantizmit të De Radës*
5. **Matteo Mandalà**, *De Rada dhe arbëreshët e Sicilisë*
6. **Blerina Suta**, *Dinamika e krijimit deradian mes gjenitit nacional dhe gjenitit retorik*
7. **Emin Kabashi** *Letërsia e De Radës dhe Europa*
8. **Albert Riska**, *Miti i lashtësisë dhe origjina pellazgjike e shqiptarëve në konceptin e De Radës*
9. **Ilir Yzeiraj**, *De Rada, letërkëmbimi me Dora D'Istrian për Shqipërinë europiane*

Ora 19.30

Teatri Skampa

Shfaqje teatrale, Dramatizim i poemës "Këngët e Milosaos", nga Klubi i Dramës i Universitetit të Tiranës, Fakulteti Histori-Filologji, nën kujdesin e Erenestina Halilit dhe Lili Sulës.

E enjte, 5 qershor, ora 9⁰⁰ - 13⁰⁰

Seanca II, paneli i parë, ora 9⁰⁰-12³⁰, PËRMASAT E REJA TË VEPRËS DERADIANE

Biblioteka e Universitetit, salla 003

Drejtajnë seancën: Rudian Zekthi, Shaban Sinani, Anton Nikë Berisha
(kumtesat zgjasin 8-10 min.)

1. **Ymer Çiraku**, *Letërsia arbëreshe si pjesë integrale në sistemin e letërsisë shqipe. Pikëpamje dhe arritje historiografike. Vizione të pritshme konceptuale.*
2. **Shaban Sinani**, *"Rapsodie di un poema albanese" dhe "Il Codice Chieutino": çështje të autorësisë*
3. **Anton Nikë Berisha**, *Parimi krijues poetik i De Radës zbatuar në veprën Skanderbeku i pafan"*
4. **Donato Martucci**, *L'eredità contesa: l'odissea dell'archivio personale deradiano*
5. **Hamit Xhaferi**, *Jeronim de Rada, poeti i madh arbëresh dhe personalitet i shquar i kulturës shqiptare*
6. **Roland Zisi**, *Himara në poemat e De Radës*
7. **Vebi Bexheti**, *Letërsia arbëreshe në botimet më të reja*

Pushim për kafe (30 min)

8. **Lili Sula**, *De Rada në historinë e teksteve të letërsisë të shkollave të mesme*
9. **Rudian Zekthi**, *Poezia si ligjërime i jashtëm (Enumeracioni, perifriza, idioma)*
10. **Erenestina Halili**, *"Këngët e Milosaos" dhe teatri multimedial*
11. **Hektor Çiftja**, *"Trilogjia Albanica" e Arshi Pipës dhe kontributi në studimet mbi De Radën*
12. **Leka Ndoja**, *Namik Resuli dhe studimet deradiane*
13. **Labinot Berisha**, *"Te dheu i huaj"- vepra kryesore poetike e Zef Skiroit*

Seanca II, paneli i dytë, ora 9⁰⁰-12⁰⁰, GJUHA SI NJË MJET PËR TË RINJOHUR DE RADËN
Biblioteka e Universitetit, salla 001

Drejtajn seancën: Kujtim Bevapi, Evalda Paci, Tomorr Plangarica (kumtesat zgjasin 8-10 min.)

1. **Tomorr Plangarica**, *Shkencaat e ligjërimit dhe një variant të lexuari i këngës së fundit të "Milosaos..."*
2. **Mariana Ymeri**, *Odiseja arbëreshë: një nxënës i De Radës. Terenc Toçi mes Italisë dhe Shqipërisë*
3. **Imri Badallaj**, *Çfarë ëlfbatesh përdorën autorët italo-arbëreshë para Kongresit të Manastirit*
4. **Teuta Toska**, *Elemente etnoghjësore në ligjërimit poetik të De Radës*
5. **Abdulla Ballhysa dhe Lediona Lumi**, *E veçanta e përshëndetjeve dhe urimeve në dy poema të De Radës*
6. **Evalda Paci**, *Fjamuri i Arbërit (1883 – 1887) në kontekstin e historisë së shkrimit shqip*
7. **Kujtim Bevapi dhe Elona Gjata**, *Mbi abetaren e De Radës*

Pushim për kafe (30 min)

8. **Zeqir Kadriu**, *Reminishenca deradiane se gjuha shqipe po zhbiret*
9. **Jonida Xhyra – Entorf**, *Semantika e kombit në veprën "Skanderbegu i pafan"*
10. **Mustafa Ibrahim**, *Pasuria frazeologjike në veprat "Opera Omnia I – XII" të Jeronim de Radës*
11. **Dion Tushi**, *Kontributi i Jeronim de Radës si helenist*
12. **Vilma Proko-Jazexhiu**, *Fjalor i arbëreshëve t'italisë (1963)*
13. **Entela Shingjergji-Kazazi**, *Mjete fjalëformuese me vlerë shprehëse në ligjërimit poetik të De Radës*
14. **Marisa Kërzibi, Suella Kastrati**, *Çështje të ritmit onomatopeik në krijimtarinë e De Radës*
15. **Rakela Luniku**, *Disa veçori të përgjithshme të gjuhës në poemën "Këngët e Milosaos"*

Seanca II, paneli i tretë, ora 09⁰⁰-12⁰⁰, POETIKA DERADIANE DHE VEÇORITË E SAJ
Biblioteka e Universitetit, salla 002

Drejtajn seancën: Ardian Ndreca, Blerina Suta, Sali Byryçi (kumtesat zgjasin 8-10 min.)

1. **Ardian Ndreca**, *Ndikime filozofike në estetikën e Jeronim de Radës*
2. **Sali Byryçi dhe Kosovare Krasniqi**, *Botimi, receptimi dhe studimi i veprës së De Radës "Këngët e Milosaos" në Kosovë*
3. **Francesco Scalora**, *Girolamo De Rada e la diffusione del mito pelagico da Napoli ad Atene*
4. **Zeqirja Neziri**, *Lexuesi implicit i "Serafina Topias"*
5. **Nicola Scaldaferrì**, *Strutture ritmiche nella versificazione tradizionale arbëreshë: una proposta di analisi*
6. **Fatmir Minguli**, *Mundësi krahasuese të poemës "Këngët e Milosaos" me vepra të traditës ndërkombëtare (një krahasim me Këngën e këngëve të Biblës dhe me veprën Evgenij Onjegin të Pushkinin.)*
7. **Luçiano Boçi**, *Përmasa e tragjizmit të De Radës përmes tragjedisë*
8. **Esmeralda Hidri**, *Jeronim de Rada: nga "I Numidi" tek "Sofonisba" – në kërkim të dramaturgut*

Pushim për kafe (30 min)

9. **Resmije Kryeziu**, *Serafina Topia - gruaja e së shkuarës historike*
10. **Merita Sauku-Bruçi**, *Letërkëmbimi i Jeronim de Radës me Luis Podhorsky-n në arkivat shqiptare*
11. **Elda Talka, Drita Cankja dhe Manjola Hatellari**, *Kontributi i Jeronim de Radës për çështjen kombëtare në shtypin e kohës*
12. **Jonela Spaho**, *De Rada dhe folklori arbëresh*
13. **Hohta Sina**, *"Moj e bukura More" dhe "Këngët e Milosaos" në muzikën shqiptare*
14. **Alisa Velaj dhe Helena Grillo**, *Simbolet lineare si ngjizje e raportit fatalitet – përjetësi në poezinë "Elegji" të Zef Serembes*
15. **Mirela Shella**, *A mund ta lexojmë "Këngët e Milosaos" si roman?*
16. **Laureta Dhoska, Yllka Kënaçi**, *De Rada dhe tipologjitë e romantizmit shqiptar dhe atij evropian: përfaqje dhe krahasime*

Seanca II, Paneli i katërt, ora 09⁰⁰ -13⁰⁰, DE RADA SI POLITIKAN E POET

Godina qendrore, UE, salla 107

Drejtornë seancën: Klara Kodra, Albert Riska, Vjollca Pepa

(kumtesat zgjasin 8-10 min.)

1. **Neim Zhuri**, *Letrat e Mitkos për De Radën - përhapja e 'Fjamurit shqiptar' ndër shqiptarë*
2. **Valbona Kalo**, *Tekstet e Jeronim de Radës dhe lexuesi shqiptar: urgjenca e rivendosjes së një ekuilibri*
3. **Skënder Karriqi**, *Transfigurimi intertekstual i unit poetik: rasti i poetikës së De Radës*
4. **Majlinda Peza-Perriu dhe Florenca Stafa**, *Qëndrimi politik i De Radës ndaj çështjes kombëtare shqiptare (shek. XIX-XX)*
5. **Andon Andoni**, *Jeronim de Rada dhe "Moti i madh" i gazetave të tij "Shqiptari i Italisë" dhe "Fjamuri i Arbërit"*
6. **Manuela Varoshi**, *Jeronim de Rada dhe kontributi i tij në lëvizjen kombëtare*
7. **Denis Himçi, Meli Shopi dhe Kristo Kolçi**, *Jeronim de Rada si themelues i gazetarisë arbëreshe*

Pushim për kafe (15 min)

8. **Marsida Dedja, Elda Talka**, *Jeronim de Rada - një Dante i Shqipërisë në Respublica Litteraria*
9. **Niko Ferro**, *Politika italiane ndaj çështjes shqiptare 1897-1911*
10. **Elvis Dhono**, *De Rada si një referencë historike arbërore*
11. **Teuta Sula**, *De Rada ndër biblioteka*
12. **Ermelinda Kashahu dhe Manjola Sulaj**, *E vërteta jetësore dhe e vërteta artistike dhe ideologjike e Zef Serembes*
13. **Edlira Gugu**, *"Këngët e Milosaos" në perspektivën e vëzhgimeve kritike*
14. **Anida Lera**, *Letërkëmbimi i Jeronim De Radës me Luis Benlëvin*

Pushim për kafe (15 min)

8. **Jehona Rushidi – Rexhepi**, *Veptra "Skënderbeu i pafan" e De Radës mes rileximit dhe rishkrimit*
9. **Arta Xhika**, *Rrugëtimi metodologjik i kritikës filologjike në prag të botimit kritik të "Këngëve të Milosaos"*
10. **Eris Rusi**, *Të ndiesh përmes imazheve: "Këngët e Milosaos" dhe përfytyrimi romantik i veprës*
11. **Adriana Duka**, *Përshkrimi tek "Këngët e Milosaos" dhe ndikimi në tregimin bashkëkohor arbëresh*
12. **Natasha Poroçani**, *Tekstet e De Radës në fokusin diskursiv - vështrim në tekstet e gjuhës shqipe dhe letërsisë së shkollave të mesme*
13. **Dhurata Lamçja**, *Jeronim de Rada në historiografinë e letërsisë shqipe*
14. **Edelajda Cenaj-Çepa**, *Kriticizmi i Konicës ndaj poezive të De Radës: Një shqyrtim i faktorëve*
15. **Merita Ballçi**, *Poezia erotike e Zef Serembes*

Ora 13⁰⁰

Godina qendrore, UE, salla 107

Fjala e mbylljes nga rektori, prof.dr. Liman Varoshi.

Mbyllja e konferencës nga përgjegjësi i departamentit të letërsisë dhe gazetarisë, prof.as.dr. Elvira Lumi.

Ora 14.00

Drekë në restorantin e hotel "Univers"

Shënimi 1. Kumtesat për referim nuk duhet të jenë më të gjata se 4 faqe format A4. Varianti për botim mund të jetë deri 8 faqe dhe do të dorëzohet deri më 30 shtator 2014 në adresën departamenti.lg@gmail.com

Shënimi 2. Kumtuesit në seancën e dytë, paneli nr. 4 (dokorantët), mund t'i paraqesin punimet e tyre edhe nëpërmjet një posterit, në një faqe format A3. Posterit duhet dorëzuar më datë 04.06.2014, ora 12.⁰⁰, pranë departamentit.

**KLUBI I DRAMËS
JU FTON NË
DRAMATIZIMIN E POEMËS
"KËNGËT E MILOSAOS"
JERONIM DE RADA**

*"...DET ÇË SIT NA RUHJEN,
JETA E TË PËRMISJET."*

I NDERUAR Z/ZNJ

Në kuadër të Ditës Botërore të Librit, si dhe në kuadër të 200-vjetorit të lindjes së poetit të madh arbëresh, Jeronim De Rada, Klubi i Dramës, pranë Departamentit të Letërsisë, Fakulteti i Historisë dhe i Filologjisë, Universiteti i Tiranës, ka kënaqësinë t'ju ftojë në performancën e tij në sallën e Pallatit Liria, në Qytetin Studenti:

Dt. 23 Prill 2014 , Ora _____

Ju presim !

KLUBI I DRAMËS

Emanuela Malotaq
Eneida Rapoollari

Anisa Cela
Ervis Elmadihi

Miranda Hasa
Juliana Lieshi

Erla Velaj
Genta Hodo

Najada Mellani
Roberta Murataj

Olta Sulaq
Adriana Hoxha

Malvina Kurti
Suada Tafa

Egi Hoxha
Edison Hallaci

Blerim Nela
Antonio Cikollari

Ana Rexhepi
Alketa Losha

Xhoana Hoxhallari
Eljona Harizi

Marincia Plaka
Liljana Laci

Ervis Prenga
Orlando Novaku

Lorina Kostandini
Lule Gjonpataj

Përshtati tekstin për skenë

Lili Sula

Realizimi artistik

Erenestina Halili

1814 - 1903

Krijimtari:

- “Këngët e Milosaos”
- “Këngët e Serafina Topisë”
- “Skandërbeku i pafan”
- “Numidët”
- “Odisea”
- “Katër rrëfime të Arbërit”
- “Parimet e estetikës”
- “Testamenti politik”
- “Autobiologjia”
- “Lashtësia e kombit shqiptar”
- “Pellazgë e shqiptarë”

Periodikë:

- “Arbëreshi i Italisë”
- “Fjamuri Arbërit”